



Dokument ze zasedání

B9-0344/2021

7.6.2021

NÁVRH USNESENÍ

předložený na základě prohlášení místopředsedy Komise, vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku

v souladu s čl. 132 odst. 2 jednacího řádu

o systematických represích v Bělorusku a jejich důsledcích pro evropskou bezpečnost v návaznosti na únosy z civilního letadla EU zadrženého běloruskými orgány
(2021/2741(RSP))

Anna Fotyga, Ryszard Czarnecki, Ruža Tomašić, Jadwiga Wiśniewska, Valdemar Tomaševski, Bogdan Rzońca, Raffaele Fitto, Elżbieta Rafalska, Assita Kanko, Carlo Fidanza, Witold Jan Waszczykowski, Charlie Weimers, Alexandr Vondra, Adam Bielan, Veronika Vrecionová, Roberts Zīle
za skupinu ECR

Usnesení Evropského parlamentu o systematických represích v Bělorusku a jejich důsledcích pro evropskou bezpečnost v návaznosti na únosy z civilního letadla EU zadrženého běloruskými orgány (2021/2741(RSP))

Evropský parlament,

- s ohledem na svá předchozí usnesení o Bělorusku, zejména na usnesení ze dne 26. listopadu 2020 o neustálém porušování lidských práv v Bělorusku, zejména o vraždě Ramana Bandarenka¹, ze dne 17. září 2020 o situaci v Bělorusku², ze dne 4. října 2018 o omezování svobody sdělovacích prostředků v Bělorusku, zejména o případě Charty 97³, ze dne 19. dubna 2018 o Bělorusku⁴, ze dne 6. dubna 2017 o situaci v Bělorusku⁵ a ze dne 24. listopadu 2016 o situaci v Bělorusku⁶,
 - s ohledem na prohlášení, které 24. května 2021 vydal jménem Evropské unie vysoký představitel Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku k nucenému odklonu letu FR4978 společnosti Ryanair do Minsku, k němuž došlo dne 23. května 2021,
 - s ohledem na závěry Evropské rady o Bělorusku ze dne 24. května 2021, ze dne 1. října 2020 a ze dne 16. října 2020 a na závěry Rady o Bělorusku ze dne 12. října 2020,
 - s ohledem na prohlášení ministrů zahraničních věcí zemí G7 a vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku ze dne 27. května 2021 o Bělorusku,
 - s ohledem na Sacharovovu cenu Evropského parlamentu za svobodu myšlení 2020, která byla 22. října 2020 udělena demokratické opozici v Bělorusku,
 - s ohledem na čl. 132 odst. 2 jednacího řádu,
- A. vzhledem k tomu, že dne 23. května 2021 běloruské orgány použily stíhací letoun MiG-29 k tomu, aby donutily letadlo společnosti Ryanair registrované v Polsku a letící mezi dvěma hlavními městy EU přistát v Minsku, a to na základě nepravdivých tvrzení o možné hrozbě bombového útoku;
- B. vzhledem k tomu, že běloruské orgány zatkli cestujícího letu Ramana Prataseviče, spoluzakladatele a bývalého šéfredaktora opozičního kanálu Nexta, a jeho přítelkyni Sofii Sapegovou; vzhledem k tomu, že běloruský Výbor státní bezpečnosti (KGB) zařadil pana Prataseviče na seznam osob zapojených do teroristických aktivit a že mu nyní může hrozit trest smrti;

¹ Přijaté texty, P9_TA(2020)0331.

² Přijaté texty, P9_TA(2020)0231.

³ Přijaté texty, P8_TA(2018)0375.

⁴ Přijaté texty, P8_TA(2018)0174.

⁵ Přijaté texty, P8_TA(2017)0126.

⁶ Přijaté texty, P8_TA(2016)0456.

- C. vzhledem k tomu, že pan Pratasevič byl v Řecku špehován „zpravodajskými profesionály s ruskými pasy“ a že po nuceném přistání v Minsku z letu FR4978 dobrovolně vystoupili tři další cestující s ruským občanstvím, což ukazuje na spolupráci mezi běloruskými a ruskými tajnými službami;
- D. vzhledem k tomu, že nucené přistání letu FR4978 bylo v rozporu s mnoha normami mezinárodního práva, včetně Chicagské úmluvy o mezinárodním civilním letectví a Montrealské úmluvy o potlačování protiprávních činů ohrožujících bezpečnost civilního letectví;
- E. vzhledem k tomu, že se EU rozhodla zakázat běloruským leteckým společností přelety vzdušného prostoru EU a zabránit jim v přístupu na letiště EU a že všichni dopravci se sídlem v EU byli vyzváni, aby se vyhýbali přeletům nad Běloruskem; vzhledem k tomu, že do režimu sankcí EU vůči Bělorusku je nyní zařazeno celkem 88 osob a 7 subjektů včetně Alexandra Lukašenka a jeho syna;
- F. vzhledem k tomu, že Bělorusko čelí nejbrutálnějším represím v Evropě od roku 1989; vzhledem k tomu, že od zahájení protestů po „ukradených“ prezidentských volbách dne 9. srpna 2020 bylo více než 400 osob, včetně 7 nezletilých, uznáno za politické vězně a uvězněno bylo 35 000 osob, přičemž proti protestujícím bylo zahájeno přibližně 3 000 politicky motivovaných trestních řízení a vzhledem k tomu, že bylo podáno více než 4 600 stížností na mučení, násilí a špatné zacházení; vzhledem k tomu, že velký počet případů špatného zacházení s lidmi zadrženými za účast na pokojných protestech vzbuzuje velké znepokojení; vzhledem k tomu, že správy zajišťovacích zařízení záměrně vytvářejí nelidské podmínky zadržování;
- G. vzhledem k rostoucím represím vůči zástupcům polské menšiny v Bělorusku, včetně zatčení a odsouzení známé polské aktivistky a předsedkyně Svazu Poláků v Bělorusku Andželiky Borysové a zadržení novináře, blogera a člena Svazu Poláků v Bělorusku Andrzeje Poczobuta; vzhledem k tomu, že polské školství v Bělorusku je pod rostoucím tlakem režimu, školy jsou nuceny zavírat, ředitelé jsou zatýkáni a jsou prováděny podrobné inspekce; vzhledem k tomu, že Lukašenko ve snaze upevnit svou moc považuje polskou menšinu za svého nepřítele; vzhledem k tomu, že zatýkáni vedoucích představitelů polské menšiny doprovází protipolská propaganda ve státní televizi a nátlak na školy s polským vyučovacím jazykem; vzhledem k tomu, že Lukašenko zavedl v Bělorusku nový státní svátek, který se bude slavit dne 17. září na počest výročí sovětské invaze do Polska v roce 1939;
- H. vzhledem k tomu, že z Minsku byla vyhoštěna řada diplomatů členských států a že jiné země snížily v rámci solidarity s nimi svou diplomatickou přítomnost v Minsku; vzhledem k tomu, že se NATO rozhodlo omezit přístup běloruských úředníků;
- I. vzhledem k tomu, že v prvních letech Lukašenkova působení ve funkci prezidenta zmizeli opoziční vůdci a kritičtí novináři a má se za to, že byli zabití, pravděpodobně tzv. eskadrami smrti; vzhledem k tomu, že přibývá důvěryhodných obvinění a důkazů o tom, že se vrcholní představitelé Lukašenkova režimu podíleli na zmizeních a vraždách, a to jak na běloruském území, tak v zahraničí, včetně zmizení a zabití Pavla Šeremeta v Kyjevě v roce 2016;
- J. vzhledem k tomu, že Vitold Ašurak, politický aktivista, který si odpykával pětiletý trest

za vedení protestů proti režimu, zemřel ve vězení, pravděpodobně poté, co byl mučen; vzhledem k tomu, že běloruský opoziční aktivista Scjapan Latypav se po nátlaku ve vazbě během soudního jednání bodl perem do krku;

- K. vzhledem k tomu, že se Bělorusko rozhodlo zahájit komerční provoz nebezpečné jaderné elektrárny Astravec;
1. vyjadřuje uznání běloruskému lidu za jeho odvahu čelit represím ze strany Lukašenkova režimu v Bělorusku;
 2. důrazně odsuzuje ohrožení životů 171 cestujících na palubě letu FR4978 společnosti Ryanair a zatčení Ramana Prataseviče a jeho přítelkyně Sofie Sapegové;
 3. žádá okamžité a bezpodmínečné propuštění Ramana Prataseviče a Sofie Sapegové; opakuje své předchozí požadavky na propuštění všech ostatních politických vězňů zadržovaných v běloruských věznicích;
 4. opakuje, že neuznává zvolení Alexandra Lukašenka do funkce prezidenta Běloruska; považuje současný režim v Bělorusku za nelegitimní, nezákonný a zločinný; odsuzuje tvrdý zásah proti tisícům Bělorusů, kteří pokojně protestovali na obranu svého práva na svobodu, demokracii a důstojnost; důrazně odsuzuje systémové represe namířené proti běloruské společnosti za pokojné shromažďování, vyjadřování v sociálních médiích a další formy projevu;
 5. požaduje, aby běloruské orgány zastavily četné porušování procesních práv a záruk obviněných a jejich právních zástupců, zejména praxi hlavního líčení v rámci trestních řízení za zavřenými dveřmi;
 6. poukazuje na to, že od ukradených prezidentských voleb, které se konaly dne 9. srpna 2020, bylo uvězněno 35 000 osob a zahájeno 3 000 politicky motivovaných trestních řízení a bylo zaznamenáno více než 4 600 stížností na mučení, násilí a špatné zacházení; poukazuje na to, že k 1. červnu 2021 bylo v zemi 454 politických vězňů a jejich počet se neustále zvyšuje; poukazuje na to, že ženy, které sehrály při protestech v Bělorusku důležitou roli, jsou ve vazbě vystaveny neustálým represím, výhrůžkám a špatnému zacházení;
 7. naléhavě vyzývá EU, aby uplatňovala čtvrtý balíček sankcí proti úředníkům, kteří se podíleli na volebních podvodech a porušování lidských práv v Bělorusku, včetně soudců, představitelů KGB a státních úředníků, jejichž jména jsou veřejně známa, mimo jiné díky kanálu NEXTA; zdůrazňuje, že je třeba se zaměřit také na společnosti, které podporují Lukašenkův režim; doporučuje, aby byly zavedeny odvětvové sankce, které by zahrnovaly zákaz dovozu ropných produktů, potašových hnojiv, kovových výrobků a dřeva a dřevěných výrobků, z nichž mnohé vyrábějí vězni v trestaneckých koloniích; doporučuje, aby byly sankce koordinovány s demokratickými spojenci, jako jsou Spojené království, USA, Kanada a Ukrajina, a aby se pokračovalo v práci na komplexní mnohostranné strategii na posílení demokracie, nezávislosti a suverenity Běloruska, aby se prokázala solidarita mezinárodního společenství, které stojí na straně běloruského lidu proti podvodným a násilným akcím běloruské vlády; běloruskému režimu a s ním spojeným subjektům by neměly být poskytovány žádné půjčky, úvěrové záruky, pojištění, financování ani jiná podobná finanční pomoc;

8. dále vyzývá k úplnému zmrazení jakékoli spolupráce s veřejným sektorem v Bělorusku a k přechodu na podporu soukromého sektoru, občanské společnosti a organizací působících mimo zemi s cílem podpořit demokratická hnutí;
9. vyzývá k identifikaci a odhalení osobního majetku a bohatství Alexandra Lukašenka a dalších vysokých představitelů režimu; sankce by se měly uplatňovat, dokud: nebudou propuštěny osoby, které byly v Bělorusku uvězněny za své prodemokratické aktivity; nebudou stažena politicky motivovaná obvinění proti všem představitelům opozice a nezávislým novinářům v Bělorusku; nebudou objasněny všechny případy zabití a zmizení opozičních představitelů a novinářů v Bělorusku; nebudou zastaveny veškeré formy pronásledování a represí vůči nezávislým sdělovacím prostředkům, nezávislým odborům, nevládním organizacím, náboženským organizacím (včetně jejich vedení a členů) a vůči politické opozici v Bělorusku; se v Bělorusku neuskuteční svobodné a spravedlivé prezidentské a parlamentní volby v souladu se závazky OBSE a za účasti mezinárodních pozorovatelů;
10. vyzývá Evropskou agenturu pro bezpečnost letectví a Mezinárodní organizaci pro civilní letectví, aby tento bezprecedentní akt leteckého pirátství urychleně vyšetřily a posoudily, zda nebyla ohrožena letecká doprava a bezpečnost cestujících; vítá v této souvislosti rozhodnutí zakázat běloruským leteckým společnostem přelety nad vzdušným prostorem EU a zabránit těmto společnostem v přístupu na letiště EU a vítá výzvu, aby se všichni dopravci se sídlem v EU vyhýbali přeletům nad Běloruskem;
11. důrazně odsuzuje represe a nepřátelské akce úřadů proti zástupcům polské menšiny a polskému školství v Bělorusku; v této souvislosti vyzývá k bezpodmínečnému propuštění Andželiky Borysové, Andrzeje Poczobuta a dalších politických vězňů; připomíná, že nedávná represivní opatření jsou součástí narůstající kampaně obtěžování a pronásledování polské diaspory ze strany běloruských orgánů;
12. vyzývá mezinárodní orgány k úzké spolupráci při vyšetřování všech případů mučení a vražd, k nimž došlo od nástupu Lukašenka k moci; je toho názoru, že by se měla častěji využívat mezinárodní jurisdikce, dokud nebude zřízen zvláštní mechanismus odpovědnosti za zločiny v podobě zvláštního tribunálu;
13. je hluboce znepokojen úzkým vztahem Ruska k Lukašenkovu režimu a jeho podporou a v této souvislosti vyzývá místopředsedu Komise, vysokého představitele Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, aby zavedl další sankce proti Ruské federaci;
14. zdůrazňuje, že se EU musí i nadále zasazovat o demokratické Bělorusko; vítá návrh Komise na balíček hospodářské podpory ve výši 3 miliard EUR pro budoucí demokratické Bělorusko; vyzývá EU, aby využila program Erasmus+ a další stipendijní programy a granty na pomoc studentům vyloučeným z běloruských univerzit za jejich prodemokratické aktivity;
15. vyzývá k vyloučení Běloruska z mezinárodních sportovních orgánů včetně Mezinárodního olympijského výboru a k pozastavení účasti jeho národních týmů na evropských a světových mistrovstvích ve všech sportovních disciplínách včetně letošních olympijských her v Tokiu, a na všech klubových akcích nebo mistrovstvích na mezinárodní úrovni;

16. vyzývá demokratické vůdce, aby situaci v Bělorusku zařadili do svého programu jednání o vztazích s Ruskem a na všechna setkání světových vůdců, včetně skupiny G7;
17. vyzývá EU a členské státy, aby znovu potvrdily svou podporu demokratickému, suverénnímu a nezávislému Bělorusku; vítá oznámení Komise o plánovaném balíčku hospodářské podpory ve výši 3 miliard EUR pro budoucí demokratické Bělorusko;
18. opakuje svou výzvu k větší pomoci nezávislým sdělovacím prostředkům v Bělorusku i mimo něj, jako je televizní kanál Bielsat, a organizacím občanské společnosti, obráncům lidských práv a nezávislým novinářům;
19. jasně prohlašuje, že EU nikdy nebude uznávat žádnou další integraci Běloruska s Ruskou federací uskutečněnou během tajných rozhovorů a sloužící k vyjednávání o podpoře pro Lukašenka, který nemá žádnou demokratickou legitimitu pro vedení takových rozhovorů;
20. vyjadřuje solidaritu s Lotyšskem v souvislosti s neoprávněným vyhoštěním jeho diplomatů z Běloruska; odsuzuje trestní vyšetřování, které zahájil běloruský nejvyšší státní zástupce proti ministru zahraničních věcí Lotyšska a starostovi Rigy;
21. vyjadřuje znepokojení nad komerčním provozem jaderné elektrárny Astravec, která se nachází pouhých 50 km od litevského Vilniusu a zdůrazňuje rizika, která z toho plynou pro další země EU, jako je Polsko, Lotyšsko a Estonsko;
22. pověřuje svého předsedu, aby předal toto usnesení Radě, Komisi, místopředsedovi Komise, vysokému představiteli Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku a orgánům Běloruské republiky a Ruské federace.